

ОБЛІКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИТРАТ І ДОХОДІВ НАДЗВИЧАЙНИХ ПОДІЙ

©2024 КУЧЕРЕНКО Т. Є., МИХАЙЛОВИНА С. О., ОЛЯДНІЧУК Н. В.

УДК 657.6
JEL: M40; M41; M49

Кучеренко Т. Є., Михайловина С. О., Оляднічук Н. В. Облікове забезпечення витрат і доходів надзвичайних подій

У статті обґрунтовано облікове забезпечення доходів і витрат незвичайних подій та виокремлення із них ті, які виникли внаслідок надзвичайних подій. Актуальність дослідження зумовлена важливістю обліку витрат і доходів в умовах сучасних економічних і нормативно-правових змін, особливо в контексті надзвичайних ситуацій, що мають суттєвий вплив на фінансові результати діяльності підприємств. Авторами проаналізовано та систематизовано наявні в законодавстві України та науковій літературі підходи вітчизняних науковців до визначення та визнання поняття «надзвичайні події» в системі бухгалтерського обліку та звітності. Окремо проаналізовано міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ) і національні положення (НП(С)БО), що регулюють облік таких подій. Визначено, що існує суперечність між міжнародними стандартами щодо відображення надзвичайних подій у фінансовій звітності, зокрема між МСБО 1, який забороняє окреме відображення надзвичайних доходів і витрат, і МСБО 34, який зобов'язує розкриття нетипових доходів і витрат. У дослідженні також вказано на необхідність відокремлення впливу суб'єктивних та об'єктивних факторів, які можуть призвести до виникнення незвичайних подій. Визначено мету, особливості формування та структуру бухгалтерської інформаційної системи. Обґрунтовано критерії визнання в обліку та звітності надзвичайних подій та основні ознаки середовища для визначення статусу звичайної чи надзвичайної події (транзакції). Запропоновано авторське бачення класифікації надзвичайних подій з урахуванням галузі економіки, географічного положення суб'єкта господарювання та характеру і ступеня державного регулювання. Практичне значення статті полягає в пропозиціях щодо класифікації надзвичайних доходів і витрат за видами діяльності: операційна, інвестиційна, фінансова, що має важливе значення для прийняття управлінських рішень і правильного відображення в обліку та звітності. Стаття буде корисною для бухгалтерів, аудиторів, а також для науковців, які займаються дослідженнями у сфері бухгалтерського та фінансового обліку.

Ключові слова: облік, витрати, доходи, надзвичайні події, звітність, класифікація.

Рис.: 2. **Табл.:** 1. **Бібл.:** 22.

Кучеренко Тамара Євгенівна – доктор економічних наук, професор, професор кафедри обліку і оподаткування, Уманський національний університет садівництва (вул. Інститутська, 1, Умань, 20305, Україна)

E-mail: kucherenko_te@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7056-4344>

Scopus Author ID: <https://www2.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57211467723>

Михайловина Світлана Олексіївна – кандидат економічних наук, доцент, доцент, кафедра обліку і оподаткування, Уманський національний університет садівництва (вул. Інститутська, 1, Умань, 20305, Україна)

E-mail: mihailovina@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1682-5790>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=41262154400>

Оляднічук Наталія Володимирівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування, Уманський національний університет садівництва (вул. Інститутська, 1, Умань, 20305, Україна)

E-mail: n.olyadnichuk@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7900-2740>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=56447146000>

UDC 657.6
JEL: M40; M41; M49

Kucherenko T. Ye., Mykhailovyna S. O., Olyadnichuk N. V. Accounting for Expenses and Income of Extraordinary Events

The article substantiates the accounting support of income and expenses of extraordinary events and the separation from them of those that arose as a result of extraordinary events. The relevance of the study is due to the importance of accounting for expenses and income in the context of modern economic and regulatory changes, especially in the context of emergencies that have a significant impact on the financial results of enterprises. The authors analyze and systematize the approaches of domestic scholars to the definition and recognition of the concept of «extraordinary events» in the accounting and reporting system available in the legislation of Ukraine and scientific literature. International Financial Reporting Standards (IFRS) and national regulations (NP(S)A) regulating the accounting of such events are analyzed separately. It is found that there is a contradiction between international standards for the reflection of extraordinary events in financial statements, in particular between IAS 1, which prohibits separate reflection of extraordinary income and expenses, and IAS 34, which obliges the disclosure of atypical income and expenses. The study also points out the need to separate the influence of subjective and objective factors that can lead to the occurrence of extraordinary events. The aim, features of the formation and structure of the accounting information system are determined. The criteria for recognition of extraordinary events in accounting and reporting and the main features of the environment for determining the status of an ordinary or extraordinary event (transaction) are substantiated. The authors' own vision of the classification of extraordinary events is proposed, taking into account the branch of the economy, the geographical location of the business entity and the nature and degree of State regulation. The practical significance of the article lies in the proposals for the classification of extraordinary income and expenses by types of activity: operational, investment, financial, which is important for making managerial decisions along with correct reflection in accounting and reporting. The article will be useful for accountants, auditors, but also for scientists engaged in research in the field of accounting and financial accounting.

Keywords: accounting, expenses, income, extraordinary events, reporting, classification.

Fig.: 2. **Tabl.:** 1. **Bibl.:** 22.

Kucherenko Tamara Ye. – D. Sc. (Economics), Professor, Professor of the Department of Accounting and Taxation, Uman National University of Horticulture (1 Instyutyska Str., Uman, 20305, Ukraine)

E-mail: kucherenko_te@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7056-4344>

Scopus Author ID: <https://www2.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57211467723>

Mykhailovyna Svitlana O. – PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Accounting and Taxation, Uman National University of Horticulture (1 Instyutyska Str., Uman, 20305, Ukraine)

E-mail: mihailovina@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1682-5790>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=41262154400>

Olyadnichuk Nataliya V. – PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Accounting and Taxation, Uman National University of Horticulture (1 Instyutyska Str., Uman, 20305, Ukraine)

E-mail: n.olyadnichuk@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7900-2740>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=5644714600>

Теоретичне і практичне значення визначення, визнання та розкриття інформації щодо доходів і витрат у фінансовій звітності підтверджується як науковими дослідженнями цього поняття вітчизняними та зарубіжними авторами, так і періодичними змінами нормативного законодавства на міжнародному (МСФЗ), а відповідно, і на національному рівні (НП(С)БО). Витрати і доходи є основною розрахунковою величиною фінансового результату, і тому їх відображення у фінансовій звітності має характеризувати не лише загальну величину, але і складові за окремими компонентами, інші суми, що можуть бути корисними для потенційних користувачів звітності. Актуальність обліку витрат і доходів внаслідок надзвичайних подій посилюється як необхідністю визначення їх поняття для визнання у фінансовій звітності, так і класифікацією витрат і доходів унаслідок таких подій.

Вплив надзвичайних подій на економічний стан суб'єкта господарювання в сучасному світі посилюється, що обумовлюється факторами, які є незвичайними за своєю природою, відбуваються нечасто. Дослідження вітчизняних науковців спрямовані на визначення впливу надзвичайних подій на витрати і доходи звичайної діяльності, а отже, і на фінансовий стан і фінансові результати як загалом, так і окремих галузей економіки. Так, проблемні аспекти обліку доходів і витрат надзвичайних подій будівельної галузі відображено в наукових дослідженнях таких авторів, як О. О. Борняк, О. І. Скаско [1], З.-М. Задорожний, І. Омеціньська [6], О. В. Павелко [16], О. Чижишин [21]. Облік доходів і витрат унаслідок надзвичайних подій в аграрній галузі відображено у працях Т. В. Дідоренко, І. М. Белової [5], М. Єрмолаєвої [7], М. Єрмолаєвої, С. Тютюнник, Т. Дугар [8], П. Г. Несенка, О. Ю. Цуканова [15]. Теоретико-методологічні аспекти обліку та звітності доходів і витрат вивчали О. В. Будько, О. Р. Спекова [2] С. О. Михайловина,

Т. Є. Кучеренко, О. М. Матрос, В. М. Андрусак [14], Л. Г. Ловінська, А. В. Озеран, Р. С. Коршикова [10], Т. Тесленко, Н. Конькова [20], Т. С. Чуніхіна, Г. С. Давидюк [22].

Мета статті – проаналізувати та систематизувати підходи до визнання надзвичайних подій в обліку та звітності, визначити критерії їх відмежування від незвичайних подій.

Упровадження у 2018 р. МСФЗ 15 «Дохід від договорів з клієнтами» регламентує облік і звітність доходів унаслідок звичайної діяльності за винятком тих, які належать до сфери застосування МСФЗ 16 «Оренда», МСФЗ 17 «Страхові контракти», МСФЗ 9 «Фінансові інструменти», МСФЗ 10 «Консолідована фінансова звітність», МСФЗ 11 «Спільна діяльність», МСБО 27 «Консолідована та окрема фінансова звітність» та МСБО 28 «Інвестиції в асоційовані та спільні підприємства». Жодний із вказаних міжнародних стандартів не виокремлює та не регламентує обставини і події, які можуть виникнути внаслідок надзвичайних ситуацій і які за своєю суттю відрізняються від звичайної діяльності. Як відомо, до 2002 р. МСБО виокремлювало облік і звітність щодо надзвичайних подій, а в національному плані рахунків для цього було виділено рахунки з обліку надзвичайних доходів – 75 і надзвичайних витрат – 99. Внесеними змінами до МСБО 1 (п. 87) «Подання фінансової звітності» прямо забороняється відображення надзвичайних доходів і витрат окремими статтями у фінансових звітах: «Суб'єкт господарювання не повинен подавати будь-які статті доходу або витрат у вигляді надзвичайних статей у звіті про сукупні доходи чи в окремому звіті про прибутки та збитки (якщо він подається) або у примітках» [12]. Водночас МСБО 34 «Проміжна фінансова звітність» зобов'язує суб'єкт господарювання відображати у фінансовій звітності

«характер і суми статей, що впливають на активи, зобов'язання, власний капітал, чистий прибуток чи на потоки грошових коштів, які не є типовими за своїм характером, обсягом або впливом» [13]. Таким чином, вимоги вказаних міжнародних стандартів певною мірою протирічать один одному. Практика управління доходами та витратами звітного періоду показує, що вплив надзвичайних подій на фінансові результати в сучасних умовах може перевищувати прибутки попередніх періодів. Науковці відзначають, що «відображення надзвичайних доходів та витрат у складі іншої звичайної діяльності певною мірою спотворює фінансовий результат цієї діяльності...». Автори пропонують класифікувати витрати та доходи внаслідок надзвичайних подій за видами діяльності: операційна, інвестиційна, фінансова, що має підстави в процесі прийняття управлінських рішень, і обліковувати на окремих рахунках [6].

Поняття «надзвичайні події» у працях вітчизняних науковців і у нормативно-правових документах охоплює такі поняття, як «надзвичайний стан», «надзвичайна ситуація», «форс-мажор». «незвичайна подія» тощо. Визначення поняття «надзвичайна подія» для відображення в обліку та звітності вітчизняних підприємств було зроблено у ПСБО 3 «Звіт про фінансові результати» (втрата чинності з 19.03.2013 р.): «подія або операція, яка відрізняється від звичайної діяльності підприємства, та не очікується, що вона повторюватиметься періодично або в кожному наступному звітному періоді» [17].

Поряд із цим, у законодавчих актах і наукових дослідженнях використовуються різні поняття, які характеризують надзвичайні події (табл. 1).

У законодавчих актах використовують поняття «надзвичайний стан», яким узагальнюється відповідна інформація загалом у країні. Поняття «форс-мажорні обставини» притаманне для суб'єкта господарювання, оскільки унеможливає виконання зобов'язань, передбачених умовами договору, контракту, угоди тощо, що безпосередньо передбачає визнання витрат в обліку та звітності внаслідок надзвичайних і невідворотних обставин.

Формування інформації щодо витрат і доходів внаслідок надзвичайних подій, – відмічають дослідники, – включають і форс-мажорні події: «Тож визнання форс-мажорних обставин, тобто надзвичайних подій, справляє безпосередній та суттєвий вплив на систему бухгалтерського обліку та фінансову звітність у частині відображення результатів діяльності та фінансового стану, відокремлення коригуючих і некоригуючих подій після звітного періоду, оцінки безперервності діяльності як фундаментального допущення (принципу) звітування,

а також подання та оприлюднення фінансової звітності у поточних умовах» [10].

У науковій літературі зустрічається визначення надзвичайних подій як надзвичайна діяльність [20]. Таке трактування надзвичайних подій суперечить самій суті їх визначення, оскільки діяльність передбачає її ймовірність в певних ситуаціях, передбачення окремих етапів тощо. Діяльність може стосуватися ліквідації наслідків надзвичайних подій у вигляді надзвичайних витрат, а також визначення та визнання збитків, завданих такими подіями.

Для ідентифікації витрат і доходів внаслідок надзвичайних подій, форс-мажорних обставин їх слід поділяти на ті, які виникли за суб'єктивних і об'єктивних причин. Вважаємо, що надзвичайні події охоплюють такі, що виникли внаслідок як суб'єктивних, так і об'єктивних причин.

Незвичайні події, що призвели до втрат суб'єкта господарювання, можуть розглядатися як такі, що виникли внаслідок суб'єктивних причин, тобто тих, які виникли внаслідок подій і транзакцій, що можна передбачити, які спричинені порушенням технологічних процесів через незнання, невміння тощо працівників підприємства та сторонніх осіб. Як правило, такі події та транзакції є внутрішніми і можуть бути відшкодовані винними особами або за рахунок суб'єкта господарювання. Такі події та транзакції незалежно від їх величини та обставин, які відшкодовуються винними особами, у тому числі за рахунок підприємства, не можуть визнаватися в обліку та звітності надзвичайними. Основним аргументом цього є те, що такі події відбуваються в межах операційної діяльності та є частиною транзакції.

Інша група незвичайних подій є непередбачуваними, не піддаються регулюванню суб'єктом господарювання, державними та міждержавними органами, тобто є екстраординарними. (Екстраординарною вважається подія, відмінна від звичайної; виняткова, незвичайна). Виникнення цієї групи подій і транзакцій відбувається через вплив зовнішніх факторів, і лише в окремих випадках збитки, спричинені такими подіями, можуть бути частково відшкодовані за рахунок зовнішніх джерел (страховими компаніями, благодійними державними та міждержавними фондами тощо). Характер і наслідки подій чи транзакцій, які вважаються надзвичайними за своєю природою або такими, що трапляються нечасто, на наш погляд, необхідно розкривати у звіті про прибутки та збитки окремо від звичайної діяльності та, альтернативно, у примітках до фінансової звітності. Таким чином, визнання екстраординарної події в обліку та звітності має відбуватися в умовах існування таких критеріїв (рис. 1).

Трагування надзвичайних подій законодавчими актами та науковцями

№ з/п	Автор(-и), джерело	Визначення
1	Господарський кодекс України [3]	Господарська діяльність в умовах надзвичайного стану – особливого правового режиму діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій, передбаченого Конституцією України, який тимчасово допускає обмеження у здійсненні конституційних прав і свобод громадян, а також прав юридичних осіб та покладає на них додаткові обов'язки, – може здійснюватися з урахуванням обмежень та зобов'язань, встановлених виданим відповідно до Конституції України указом Президента України про введення надзвичайного стану в Україні або в окремих її місцевостях
2	Закон України «Про правовий режим надзвичайного стану» [18]	Надзвичайний стан – це особливий правовий режим, який може тимчасово вводиться в Україні чи в окремих її місцевостях при виникненні надзвичайних ситуацій техногенного або природного характеру не нижче загальнодержавного рівня, що призвели чи можуть призвести до людських і матеріальних втрат, створюють загрозу життю і здоров'ю громадян
3	Закон України «Про тимчасові заходи на період проведення антитерористичної операції» [19]	Форс-мажорними обставинами (обставинами непереборної сили) є надзвичайні та невідворотні обставини, що об'єктивно унеможливають виконання зобов'язань, передбачених умовами договору (контракту, угоди тощо), обов'язків згідно із законодавчими та іншими нормативними актами
4	Лист Торгово-промислової палати України від 28.02.2022 р. № 2024/02.0-7.1[9]	Форс-мажорними обставинами (обставинами непереборної сили) є надзвичайні та невідворотні обставини, що об'єктивно унеможливають виконання зобов'язань, передбачених умовами договору (контракту, угоди тощо), обов'язків згідно із законодавчими та іншими нормативними актами
5	Методичні рекомендації з аналізу і оцінки фінансового стану підприємств від 28.07.2006 р. [11]	Надзвичайна подія – подія, яку не можна передбачити в рамках звичайної діяльності та відбувається без участі підприємства не періодично (повені, зсуви, землетруси, пожежі, техногенні аварії тощо)
6	Гудзенко Н. М., Настенко М. М. [4]	Надзвичайна подія – це операція, подія, яка не планується підприємством, не є періодичною і відрізняється від звичайних для цього підприємства операцій
7	Дідоренко Т. В., Белова І. М. [5]	Надзвичайні події в сільському господарстві: «стихійні явища або операції, які відрізняються від звичайної діяльності підприємства, і не очікується, що вони будуть повторюватися періодично або у кожному наступному звітному періоді (пожежі, повені, суховії, пилові бурі, морози тощо)
8	Єрмолаєва М. В. [7]	Надзвичайна подія – це подія природного, техногенного або військового характеру, яку неможливо передбачити або спланувати в процесі здійснення сільськогосподарської діяльності та яка за своїми наслідками призводить до значних людських і матеріальних витрат і наносить збитки суспільству, виробникам і природному середовищу
9	Єрмолаєва М. В., Тютюнник С. В., Дугар Т. Є. [8]	З позиції методології міжнародних і національних стандартів функціонування суб'єкта, що звітує, в умовах воєнного стану слід розглядати як діяльність за форс-мажорних обставин
10	Чижишин О. І. [21]	Надзвичайна діяльність – це діяльність підприємства, яка здійснює прямий вплив на звичайну діяльність підприємства в результаті існування ризиків надзвичайного характеру чи внаслідок надзвичайної події, метою якої є ліквідація або мінімізація її наслідків, відновлення звичайної діяльності та недопущення чи мінімізація впливу надзвичайних подій на звичайну діяльність в майбутньому

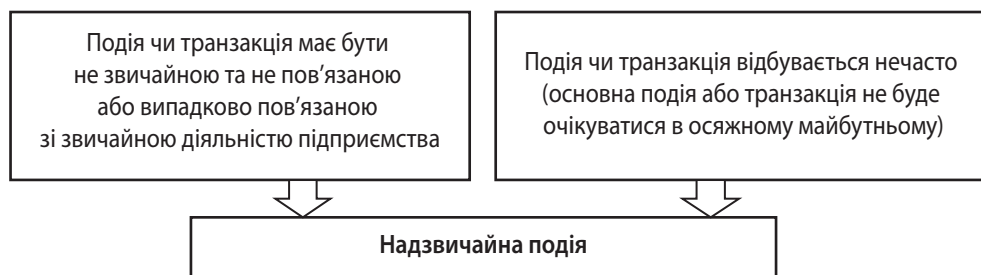

Рис. 1. Критерії визнання в обліку та звітності надзвичайних подій

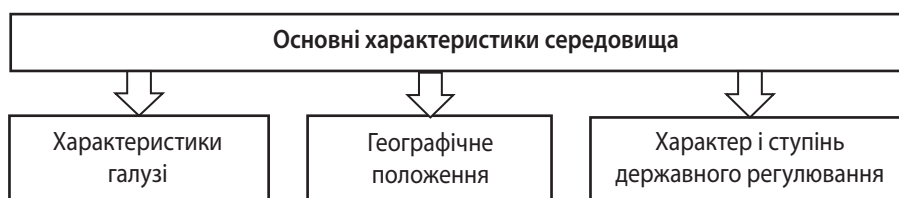

Рис. 2. Основні ознаки середовища для визначення статусу звичайної чи надзвичайної події (транзакції)

Середовище, в якому існує суб'єкт господарювання, є першочерговим фактором для визначення статусу звичайної чи надзвичайної події (транзакції) (рис. 2).

Для класифікації надзвичайних подій, а отже, і відображення витрат і доходів за такими операціями в обліку і звітності, їх слід аналізувати не лише за причинами та характером виникнення, але і за галузями національної економіки: промисловість, сільське господарство, транспорт, торгівля тощо. Так, сільськогосподарське виробництво безпосередньо залежить від природних умов, біологічних активів, які використовуються, чинників, які впливають на родючість ґрунту. Таким чином, вирощування сільськогосподарських рослин у засушливих умовах може бути звичайним для підприємств Степу, але незвичайним для підприємств, що розміщені в Лісостепу чи Поліссі. Отже, втрати сільськогосподарського підприємства, яке розташоване в Степу, завдані засухою, знаходяться під контролем його керівництва, а втрати підприємства Лісостепу, Полісся, завдані засухою, знаходяться поза контролем керівництва підприємства. Повторення втрат підприємств Лісостепу внаслідок засухи в майбутньому має бути під контролем керівництва підприємства і тому вже не може визнаватися як надзвичайна подія. Урахування ймовірності повторення певної події безпосередньо впливає на визнання її звичайною чи надзвичайною.

В окремих екстраординарних випадках державне законодавство може обмежувати діяльність компанії шляхом демонополізації, експропріації частини бізнесу. Збитки компанії внаслідок вилучення частини бізнесу за рішенням судових органів

на користь держави мають характер надзвичайних подій і тому в обліку і звітності будуть відображені як надзвичайні витрати.

ВИСНОВКИ

Суб'єкти господарювання України нині здійснюють свою діяльність в умовах значного впливу незвичайних подій, що в обліку та звітності відображається у складі доходів і витрат звичайної діяльності. Управління доходами та витратами звітного періоду, а отже, і фінансовими результатами, потребує конкретизації відповідної інформації як за критеріями визнання їх звичайною чи надзвичайною діяльністю, так і за основними ознаками середовища для визначення статусу звичайної чи надзвичайної події (транзакції). ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Борняк О. О., Скаско О. І. Сучасні проблеми бухгалтерського обліку фінансових результатів діяльності будівельних підприємств. *Науковий вісник Ужгородського Університету. Серія «Економіка»*. 2024. Вип. 1. С. 259–265. DOI: [https://doi.org/10.24144/2409-6857.2024.1\(63\).259-265](https://doi.org/10.24144/2409-6857.2024.1(63).259-265)
2. Будько О. В., Спекова О. Р. Облік фінансових результатів: проблеми та шляхи вдосконалення. *Приазовський економічний вісник*. 2019. Вип. 3. С. 411–416. URL: http://pev.kpu.zp.ua/journals/2019/3_14_uk/69.pdf
3. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>

4. Гудзенко Н. М., Настенко М. М. Поняття надзвичайної події та особливості відображення її наслідків в обліку. *Облік і фінанси АПК: освітній портал*. URL: <https://magazine.faaf.org.ua/ponyattya-nadzvichaynoi-podii-ta-osoblivosti-vidobrazhen-nya-ii-nasliddkiv-v-obliku.html>
5. Дідоренко Т. В., Белова І. М. Методика обліку витрат і доходів зі страхування майна на сільськогосподарських підприємствах. *Молодий вчений*. 2018. № 5. С. 699–703. URL: <http://molodyuvchenu.in.ua/files/journal/2018/5/162.pdf>
6. Задорожний З.-М., Омецінська І. Проблемні аспекти обліку фінансових результатів у будівництві. *Вісник Тернопільського національного економічного університету*. 2020. Вип. 3. С. 225–237. DOI: <https://doi.org/10.35774/visnyk2020.03.225>
7. Ермолаєва М. В. Надзвичайні події в обліку звітності. *Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством: матеріали V Всеукраїнської науково-практичної конференції* (м. Полтава, 14–15 квітня 2022 р.). Полтава, 2022. С. 93–95. URL: <https://dspace.pdau.edu.ua/server/api/core/bitstreams/00e1e1ab-bcf1-4ccf-abe6-08f118c0063d/content>
8. Ермолаєва М. В., Тютюнник С. В., Дугар Т. Є. Надзвичайні витрати: відображення в обліку та звітності. *Інфраструктура ринку*. 2022. Вип. 67. С. 223–228. DOI: <https://doi.org/10.32843/infrastructure67-39>
9. Лист Торгово-промислової палати України від 28.02.2022 р. № 2024/02.0-7.1. URL: <https://uccu.org.ua/uploads/files/621cba543cda9382669631.pdf>
10. Ловінська Л. Г., Озеран А. В., Коршикова Р. С. Бухгалтерський облік та фінансова звітність в умовах воєнного стану в Україні. *Фінанси України*. 2022. № 4. С. 92–106. DOI: <https://doi.org/10.33763/finukr2022.04.092>
11. Методичні рекомендації з аналізу і оцінки фінансового стану підприємств від 28.07.2006 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0006626-06#Text>
12. МСБО 1 «Подання фінансової звітності». URL: https://mof.gov.ua/storage/files/IAS-01_ukr19.pdf
13. МСБО 34 «Проміжна фінансова звітність». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_049#Text
14. Михайловина С. О., Кучеренко Т. Є., Матрос О. М., Андрусак В. М. Методологічні аспекти обліку виручки за МСФЗ 15 «Дохід від договорів з клієнтами». *Наукові перспективи*. 2023. № 5. С. 428–443. DOI: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-5\(35\)-428-443](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-5(35)-428-443)
15. Несенко П. Г., Цуканов О. Ю. Облік збитків, формування надзвичайних доходів і витрат у сільгоспвиробників у зв'язку зі стихійним лихом. *Облік і фінанси АПК: освітній портал*. URL: <https://magazine.faaf.org.ua/oblik-zbitkiv-formuvannya-nadzvichaynih-dohodiv-i-vitrat-u-silgospvirobnikiv-u-zv-yazku-zi-stihiynim-lihom.html>
16. Павелко О. В. Фінансові результати основної діяльності будівельних підприємств: організаційно-методологічні засади обліку: монографія. Рівне: НУВГП, 2020. 604 с.
17. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 3 «Звіт про фінансові результати» (втрата чинності від 19.03.2013). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0397-99#Text>
18. Закон України «Про правовий режим надзвичайного стану» від 16.03.2022 р. № 1550-III (у ред. від 18.05.2024 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1550-14#Text>
19. Закон України «Про тимчасові заходи на період проведення антитерористичної операції» від 02.09.2014 р. № 1669-VII (у ред. від 30.01.2024 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1669-18#Text>
20. Тесленко Т. І., Конькова Н. В. Облік фінансових результатів: проблеми та шляхи вдосконалення. *Бізнес Інформ*. 2013. № 4. С. 356–360. URL: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2013-4_0-pages-356_360.pdf
21. Чижишин О. І. Проблеми визнання та обліку надзвичайних доходів та витрат. *Сталий розвиток економіки*. 2011. № 2. С. 206–209. URL: <http://surl.li/qvqqdn>
22. Чуніхіна Т. С., Давидюк Г. С. Теоретичні основи формування обліку фінансових результатів діяльності підприємства відповідно до стандартів бухгалтерського обліку. *Економіка і суспільство*. 2017. Вип. 12. С. 715–721. URL: https://economyanddsociety.in.ua/journals/12_ukr/120.pdf

REFERENCES

- Borniak, O. O., and Skasko, O. I. "Suchasni problemy bukhgalterskoho obliku finansovykh rezultativ diialnosti budivelnykh pidpriemstv" [Modern Problems of Accounting of Financial Results of Construction Enterprises]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Seriya «Ekonomika»*, no. 1 (2024): 259-265. DOI: [https://doi.org/10.24144/2409-6857.2024.1\(63\).259-265](https://doi.org/10.24144/2409-6857.2024.1(63).259-265)
- Budko, O. V., and Spekova, O. R. "Oblik finansovykh rezultativ: problemy ta shliakhy vdoskonalennia" [Accounting for Financial Results: Problems and Ways of Improvement]. *Pryazovskiy ekonomichnyi visnyk*, iss. 3 (2019): 411-416. http://pev.kpu.zp.ua/journals/2019/3_14_uk/69.pdf
- Chunikhina, T. S., and Davydiuk, H. S. "Teoretychni osnovy formuvannia obliku finansovykh rezultativ diialnosti pidpriemstva vidpovidno do standartiv bukhgalterskoho obliku" [Theoretical Bases of Formation into Account the Financial Results of the Company Incompliance with Accounting Standards]. *Ekonomika i suspilstvo*, iss. 12 (2017): 715-721. https://economyandsociety.in.ua/journals/12_ukr/120.pdf
- Chyzyshyn, O. I. "Problemy vyznannia ta obliku nadzvychaynykh dokhodiv ta vytrat" [Problems of Recognition and Accounting of Extraordinary Income

- and Expenses]. *Stalyi rozvytok ekonomiky*, no. 2 (2011): 206-209. <http://surl.li/qvqqdn>
- Didorenko, T. V., and Belova, I. M. "Metodyka obliku vytrat i dokhodiv zi strakhuvannia maina na silskohospodarskykh pidpriemstvakh" [Method of Account of Charges and Profits from Property Insurance on Agricultural Enterprises]. *Molodyi vchenyi*, no. 5 (2018): 699-703. <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2018/5/162.pdf>
- Hudzenko, N. M., and Nastenka, M. M. "Poniattia nadzvychainoi podii ta osoblyvosti vidobrazhennia yii naslidkiv v obliku" [The Concept of an Extraordinary Event and the Peculiarities of the Reflection of Its Consequences in Accounting]. *Oblik i finansy APK: osvittii portal*. <https://magazine.faaf.org.ua/ponyattya-nadzvichainoi-podii-ta-osoblivosti-vidobrazhennia-ii-naslidkiv-v-obliku.html>
- [Legal Act of Ukraine] (2000). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1550-14#Text>
- [Legal Act of Ukraine] (2003). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
- [Legal Act of Ukraine] (2006). <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0006626-06#Text>
- [Legal Act of Ukraine] (2014). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1669-18#Text>
- [Legal Act of Ukraine] (2022). <https://uccr.org.ua/uploads/files/621cba543cda9382669631.pdf>
- [Legal Act of Ukraine]. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0397-99#Text>
- Lovinska, L. H., Ozeran, A., and Korshykova, R. S. "Bukhhalterskyi oblik ta finansova zvitnist v umovakh voiennoho stanu v Ukraini" [Accounting and Financial Statements in the Conditions of Martial Law in Ukraine]. *Finansy Ukrainy*, no. 4 (2022): 92-106. DOI: <https://doi.org/10.33763/finukr2022.04.092>
- "MSBO 1 «Podannia finansovoi zvitnosti»" [IAS 1 "Presentation of Financial Statements"]. https://mof.gov.ua/storage/files/IAS-01_ukr19.pdf
- "MSBO 34 «Promizhna finansova zvitnist»" [IAS 34 "Interim Financial Reporting"]. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_049#Text
- Mykhailovyna, S. O. et al. "Metodolohichni aspekty obliku vyruchky za MSFZ 15 «Dokhid vid dohovoriv z kliientamy»" [Methodological Aspect of Revenue Accounting According to IFRS 15 "Revenue from Contracts with Customers"]. *Naukovi perspektyvy*, no. 5 (2023): 428-443. DOI: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-5\(35\)-428-443](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-5(35)-428-443)
- Nesenko, P. H., and Tsukanov, O. Yu. "Oblik zbytkiv, formuvannia nadzvychainykh dokhodiv i vytrat u silhospvyrobnykiv u zviazku zi stykhiinym lykhom" [Accounting for Losses, Formation of Extraordinary Income and Expenses for Agricultural Producers in Connection With a Natural Disaster]. *Oblik i finansy APK: osvittii portal*. <https://magazine.faaf.org.ua/oblik-zbitkiv-formuvannia-nadzvichaynih-dohodiv-i-vytrat-u-silgospvirobnikiv-u-zv-yazku-zi-stihiyim-lyhom.html>
- Pavelko, O. V. *Finansovi rezultaty osnovnoi diialnosti budivelnnykh pidpriemstv: orhanizatsiino-metodolohichni zasady obliku* [Financial Results of the Main Activity of Construction Enterprises: Organizational and Methodological Principles of Accounting]. Rivne: NUVHP, 2020.
- Teslenko, T. I., and Konkova, N. V. "Oblik finansovykh rezultativ: problemy ta shliakhy vdoskonalennia" [Accounting of Financial Results: Problems and Ways of Perfection]. *Biznes Inform*, no. 4 (2013): 356-360. https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2013-4_0-pages-356_360.pdf
- Yermolaieva, M. V. "Nadzvychaini podii v obliku i zvitnosti" [Extraordinary Events in Accounting and Reporting]. *Aktualni problemy ta perspektyvy rozvytku obliku, analizu ta kontroliu v sotsialno-orientovani systemi upravlinnia pidpriemstvom* (2022): 93-95. <https://dSPACE.pdau.edu.ua/server/api/core/bitstreams/00e1e1ab-bcf1-4ccf-a6e6-08f118c0063d/content>
- Yermolaieva, M. V., Tiutiunyyk, S.V., and Duhar, T. Ye. "Nadzvychaini vytraty: vidobrazhennia v obliku ta zvitnosti" [Extraordinary Expenses: Representation and Accounting]. *Infrastruktura rynku*, no. 67 (2022): 223-228. DOI: <https://doi.org/10.32843/infrastruct67-39>
- Zadorozhnyi, Z.-M., and Ometsinska, I. "Problemni aspekty obliku finansovykh rezultativ u budivnytstvi" [Problematic Aspects in Accounting for Financial Performance in Construction]. *Visnyk Ternopilskoho natsionalnoho ekonomichnoho universytetu*, no. 3 (2020): 225-237. DOI: <https://doi.org/10.35774/visnyk2020.03.225>